

Ei ylhäältä annettuna, vaan yhdessä tavoitteellisesti toimien

**ESR-välityömarkkinahankkeiden
toimintamallien siirrettävyyttä koskeva tutkimus**

ESR valtakunnallinen Välityömarkkinat kehittämisohjelma
Seminaari välityömarkkinoiden kehittämisen
nykytilasta ja tulevaisuudesta 7.12.2011

Sari Pitkänen (Sosiaalikehitys Oy)
Pauliina Lampinen ja Simo Klem (VATES-säätiö)
Kari Huotari ja Leila Partanen (Referenssi Oy)

referenssi oy
www.referenssi.net

Sosiaalikehitys Oy

1. Kartoittaa, millaisia palvelu- ja toimintamalleja Välityömarkkinat -kehittämisohjelman hankkeissa on luotu tai jatkokehitetty.
2. Kartoittaa hyväksi havaittuja ns. lupaavia käytäntöjä, jotka ovat tuottaneet vaikuttavuudeltaan hyviä tuloksia, mutta vaativat vielä jatkotyöstöä.
3. Nostaa esille sellaisia palveluja ja toimintamalleja, jotka voitaisiin ottaa laajemmin käyttöön rakennetyöttömyyden alentamisessa.
4. Arvioida hankkeissa pilotoitujen palveluiden käyttökelpoisuutta ja siirrettävyyttä osaksi TE-toimistojen peruspalveluita.
5. Luoda kokonaiskuva siitä, mitä lisäarvoa hanketyö on tuottanut TE-toimistoille, työnhakija-asiakkaille ja työnantaja-asiakkaille.

.

1. Projektien toiminnasta ja tuloksista kertovat kirjalliset aineistot

Hankkeiden väli- ja loppuraportit, arvioinnit yms., EURA-järjestelmän tiedot

2. Sähköiset kyselyt

a. Projekteille suunnattu kysely

Lähetetty 56 henkilölle, vastauksia 26, vastausprosentti 46 %

b. TE-toimistoille ja työvoiman palvelukeskuksille suunnattu kysely

Lähetetty 117 TE-toimiston ja työvoiman palvelukeskuksen osoitteeseen, vastauksia 53, kyselyyn voinut vastata yksin tai ryhmässä.

3. Haastattelut

- Yhteensä 125 haastateltavaa yksilö- ja ryhmähaastatteluissa

a. Hankkeiden edustajat, 39 henkilöä

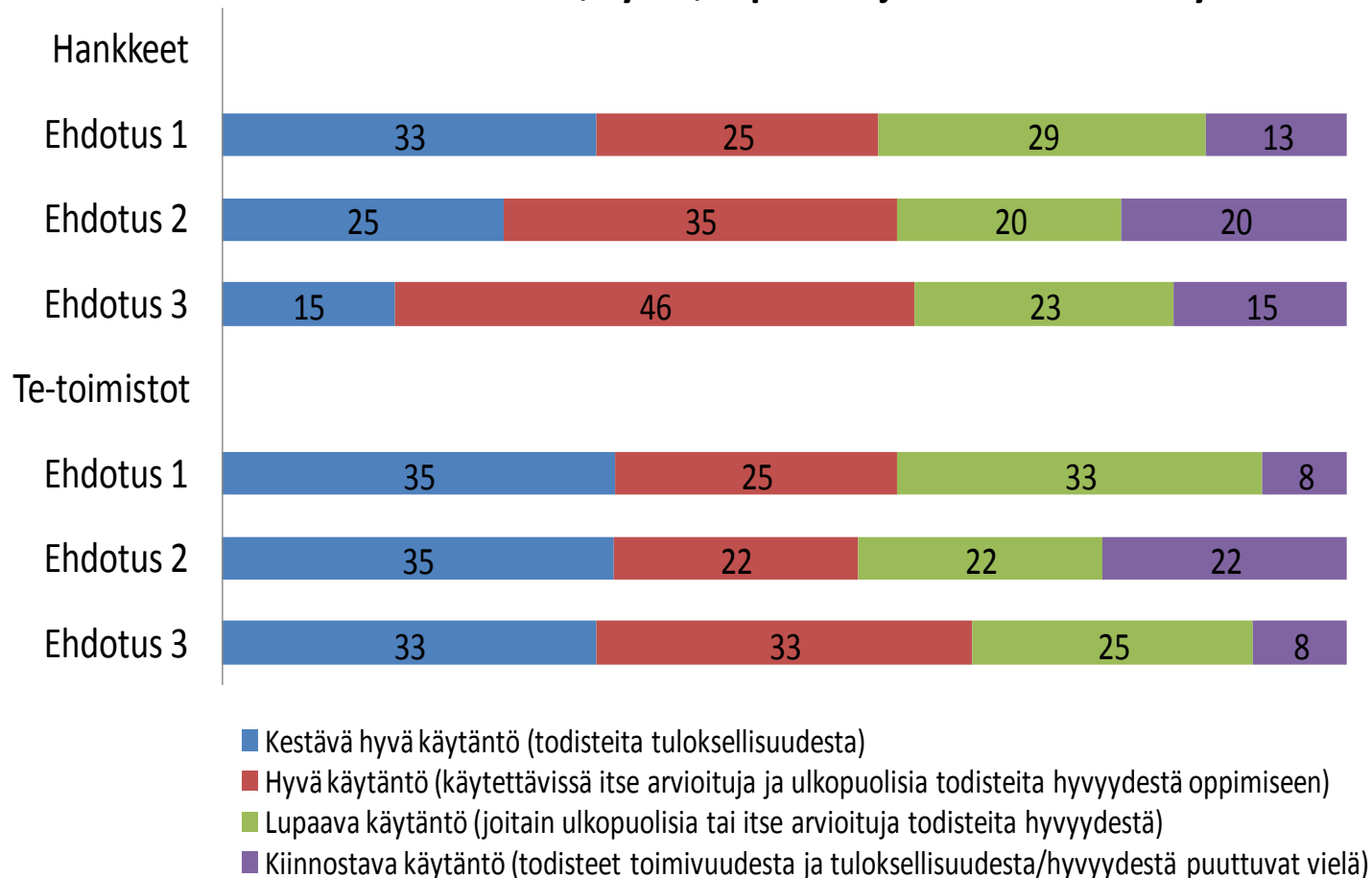
b. Työnhakijat, 21 henkilöä

c. Työnantajat, 13 henkilöä

d. TE-toimistojen edustajat, 21 henkilöä

e. Yhteistyötahojen, kuten oppilaitosten ja tuetun työllistämisen yksiköiden edustajat, 31 henkilöä

Kestävät, hyvät, lupaavat ja kiinnostavat käytännöt

1. Alueellisten välityömarkkinatoimijoiden koordinointi ja yhteistyömallien kehittäminen

- toimijoiden osaamisen kehittäminen siten, että toimijat ja palvelut voivat tukea nykyistä paremmin asiakkaiden siirtymiä avoimille työmarkkinoille (koordinoitihankkeet)
- alueen palvelujen kartoittaminen (toimijakartat)

2. Toimintamallit ja asiakasprosessin hallinta, jolla pyritään osuvampaan palveluohjaukseen

- asiakkaan ohjaus työllistymistä tukeviin palveluihin, jolloin on tavoitteena palvelujen oikea-aikaisuus ja palveluprosessin ohjausvastuiden selkeyttäminen (asiakasohjauksen ryhmät)
- työmarkkinoille kuntoutuvien asiakkaiden palveluprosessin vaiheistus -mallin siirrettävyys (Suunto-projekti)

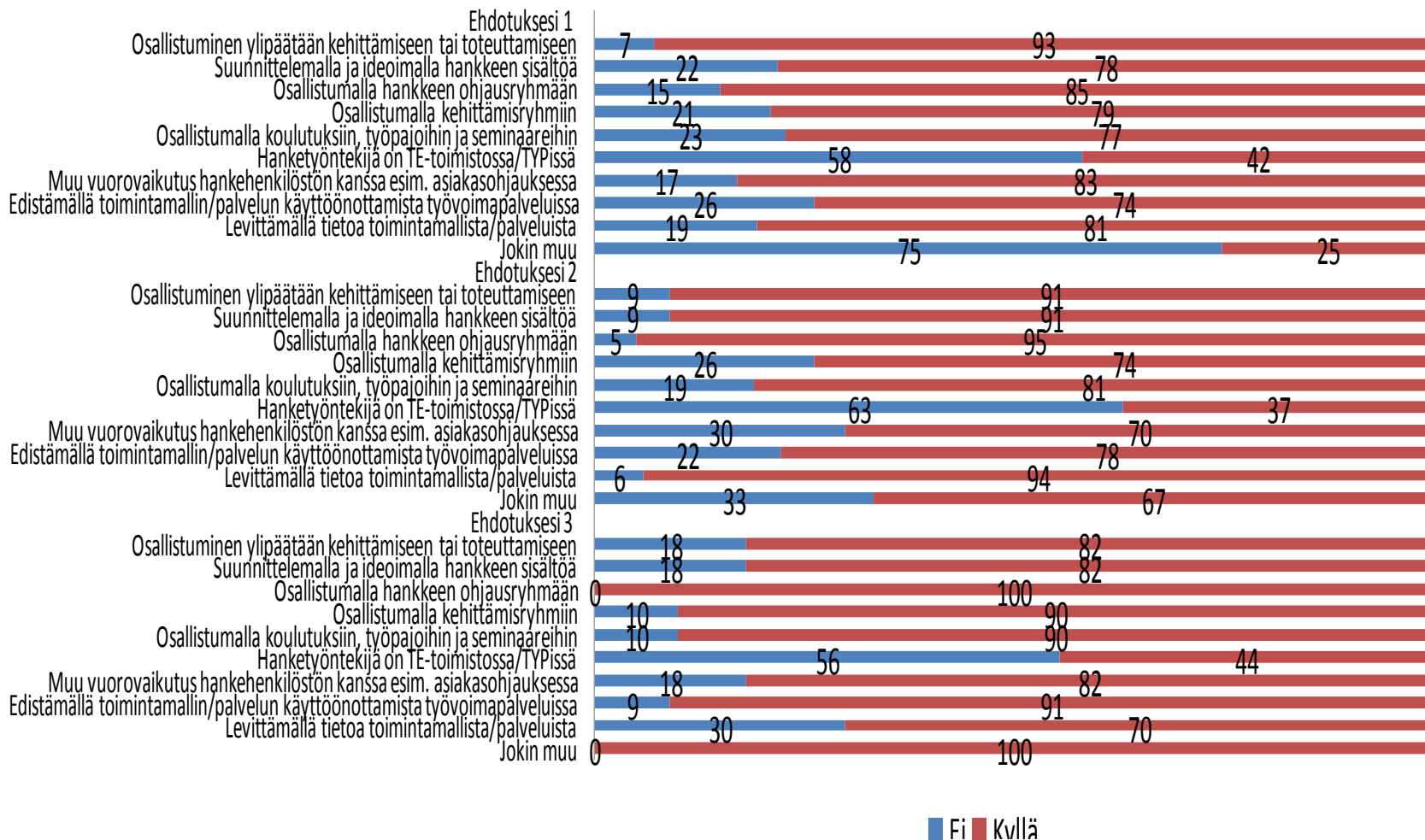
3. Rakennetyöttömien ammatillisen osaamisen kehittäminen ja tutkintotavoitteisen koulutuksen lisääminen

- palkkatuettua työtä ja ammatillista työvoimakoulutusta tai muuta koulutusta yhdistävät työelämälähtöiset koulutusmallit (TOPPIS, ohjaavat ja ammatillisesti ohjaavat koulutukset, työammatti ja tuettu oppisopimuskoulutus)
- ko. malleihin liitetyt yksilölliset tukipalvelut (asiakasvalinnan ja yhteistyön käytännöt, ohjaavan opettajan mallit, koulutusvalmentajamalli)

4. Yritys- ja työnantajayhteistyön kehittäminen

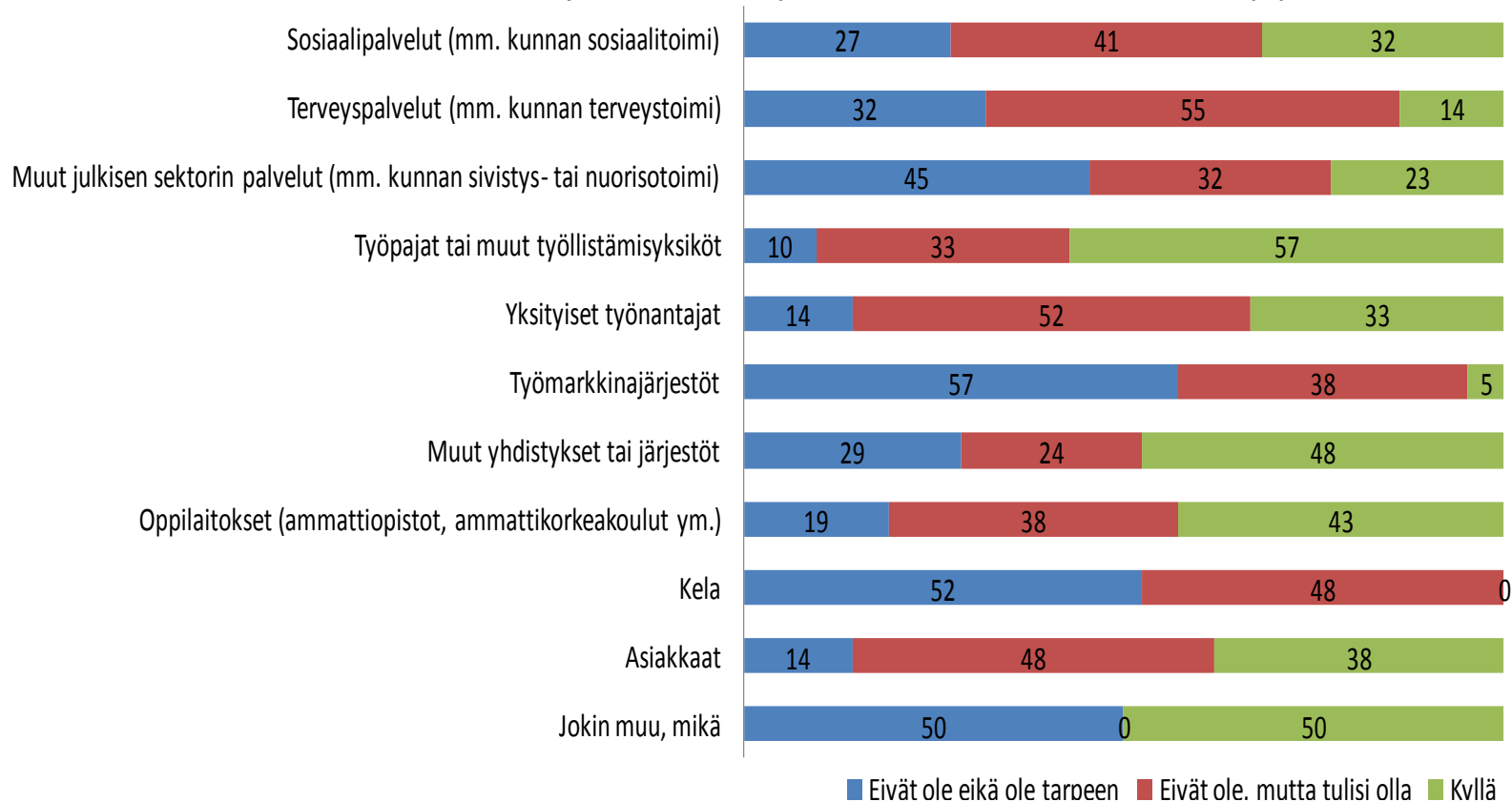
- yhteistyömallit, jotka edistävät työmarkkinoiden kysynnän ja työnhakijoiden osaamisen kohtaamista (työpoolit, sosiaaliset yritykset)
- tukihenkilöpalvelut avoimille työmarkkinoille työllistymisen edistämiseksi (palvelukokonaisuus, työpajamallit oppilaitos ja kunta, yritysyhteistyömalli, työpaikkavalmentajamalli)

TE-toimistojen ja TYPin osallistuminen toimintamallin kehittämiseen

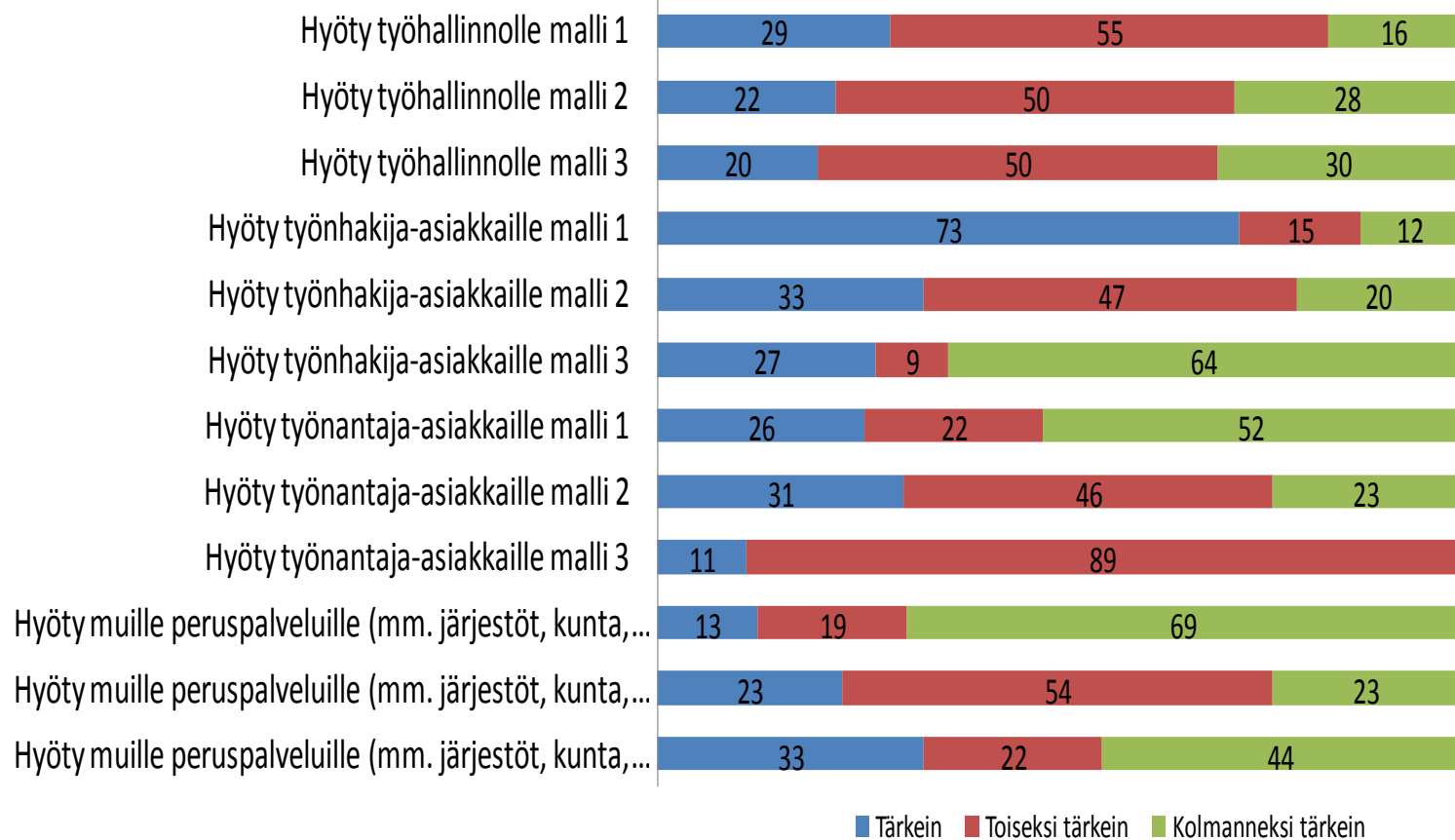

Arvio pilotoitujen palveluiden käyttökelpoisuudesta ja siirrettävyydestä

Hankkeiden näkemykset muiden tahojen osallistumisesta mallin toteutukseen ja jatkokehittämiseen

Toimintamallin hyödyllisyys eri toimijoille TE-toimiston näkökulmasta

Asiakas- ja palveluohjaukseen liittyvät toimintamallit

- asiakasohjauksen tueksi kehitetyt moniammatilliset tiimit tai hallinnonrajat ylittävä tiimityöskentelyn malli
- asiakkaiden osallistaminen oman palveluprosessinsa suunnitteluun sekä heille annettu mahdollisuus tutustua tarjolla oleviin palveluihin ja toimenpiteisiin
- mahdollisuus henkilökohtaiseen tukeen, joka jatkui palveluprosessin ajan aina työllistymiseen saakka sekä joskus myös sen jälkeen (joku nimetty palvelu-, kuntoutus- tai muu ohjaaja, joka oli tavoitettavissa ja apuna, kun nivelvaiheita suunniteltiin ja toteutettiin)
- palveluiden räätälöinti tai yhdistely keskenään sopiviksi kokonaisuuksiksi yksilöllisen tarpeen mukaan
- palveluprosessien seuranta ja toiminnan arviointi olivat kunnossa.

Ammatillisen osaamisen ja koulutuksen kehittäminen

- työvoimapolitiittisten koulutusten valintaprosessin ja yhteistyön koulutuksiin liittyvissä valinnoissa
- yksilöllisyys ja henkilökohtaisuus ja työvaltaisuus : koulutuksessa huomioidaan työssä oppiminen ja työvaltaiset oppimismenetelmät luentokoulutuksien sijaan
- asiakkaan osaamisen arviointi ja koulutusohjelman rakentaminen niin, että se tukee aikaisemman osaamisen ja vahvuuksien kehittämistä.
- henkilökohtainen tuki koulutuksen aikana ja koulutuksesta työhön siirtymisessä (koulutus- ja työhönvalmentaja, kuntoutusohjaaja tms.)
- koulutuksen päättymisen jälkeinen seuranta ja tarvittaessa tuen tarjoaminen (mm. työnhakuklubeja tms. ryhmämuotoista toimintaa niille, joiden työllistyminen ei ole vielä onnistunut)

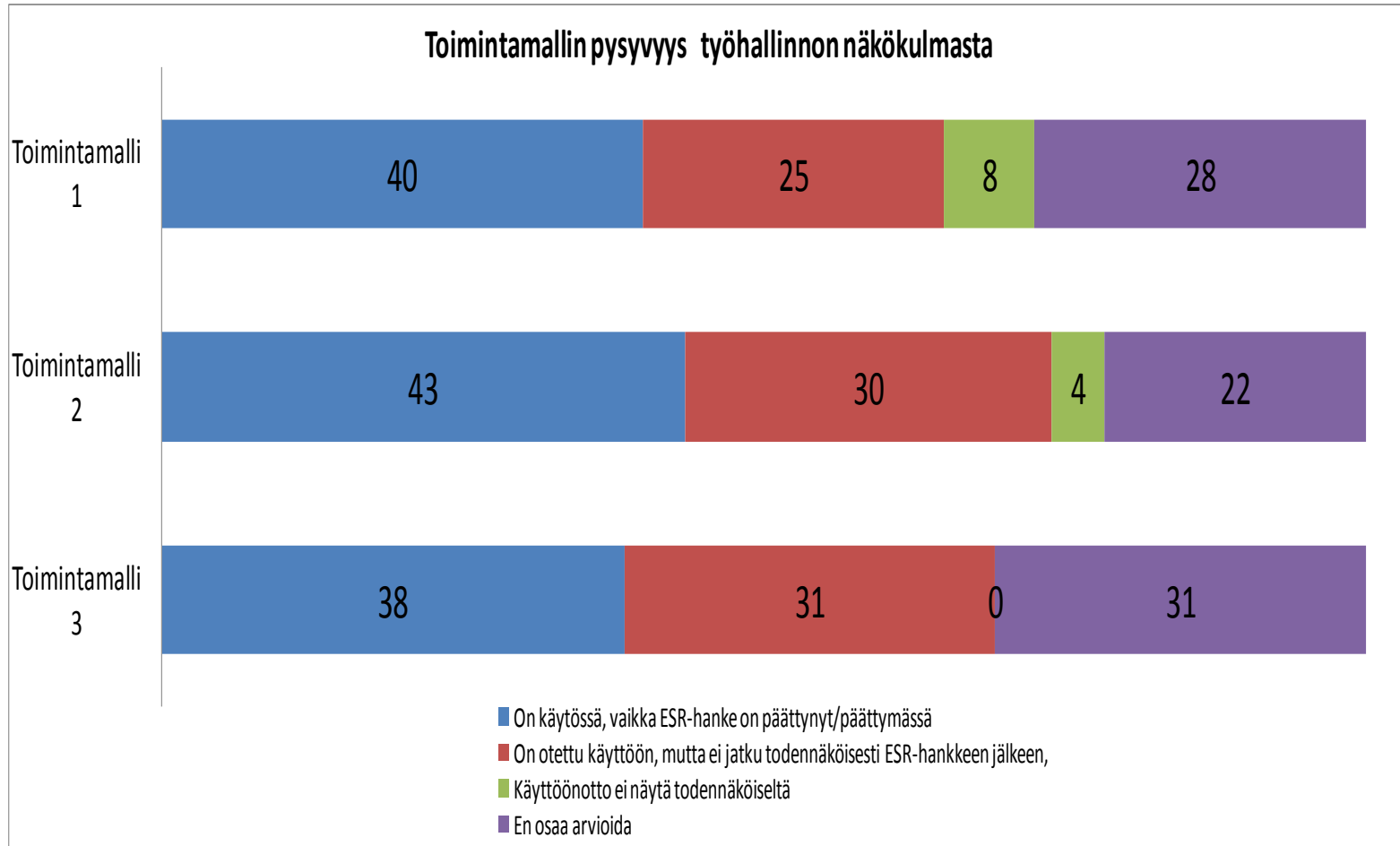
Yritys- ja työnantajayhteistyö

- alueen työnantajien ja työvoiman tarpeiden kartoittaminen niin, että on syntynyt uusia työtilaisuuksia.
- työelämän tarpeisiin vastaavat mallit: työpooli-malleja, yhteistyö joidenkin tiettyjen yritysten kanssa niin, että työllistämisyksikkö on tarjonnut työvoimaansa ja työtilojaan joidenkin yrityksen työvaiheiden tekemiseen
- edelleensijoittaminen yrityksille: asiakkaat ovat työskennelleet yrityksessä joko itsenäisesti tai usein jonkun valmentajan tukemana (työllistämisyksikön työhönvalmentajat, oppilaitoksen koulutusvalmentajat, työpaikkaohjaajat)
- työnantajien näkökulmasta koulutuksen ja työn räätälöintiin perustuvat toimintamallit: On saatu tietoa työnhakijan osaamisesta. On nimetty yhdyshenkilö, jonka avulla on räätälöity työtehtäviä ja joka ollut olemassa mahdollisia ongelmatilanteita varten

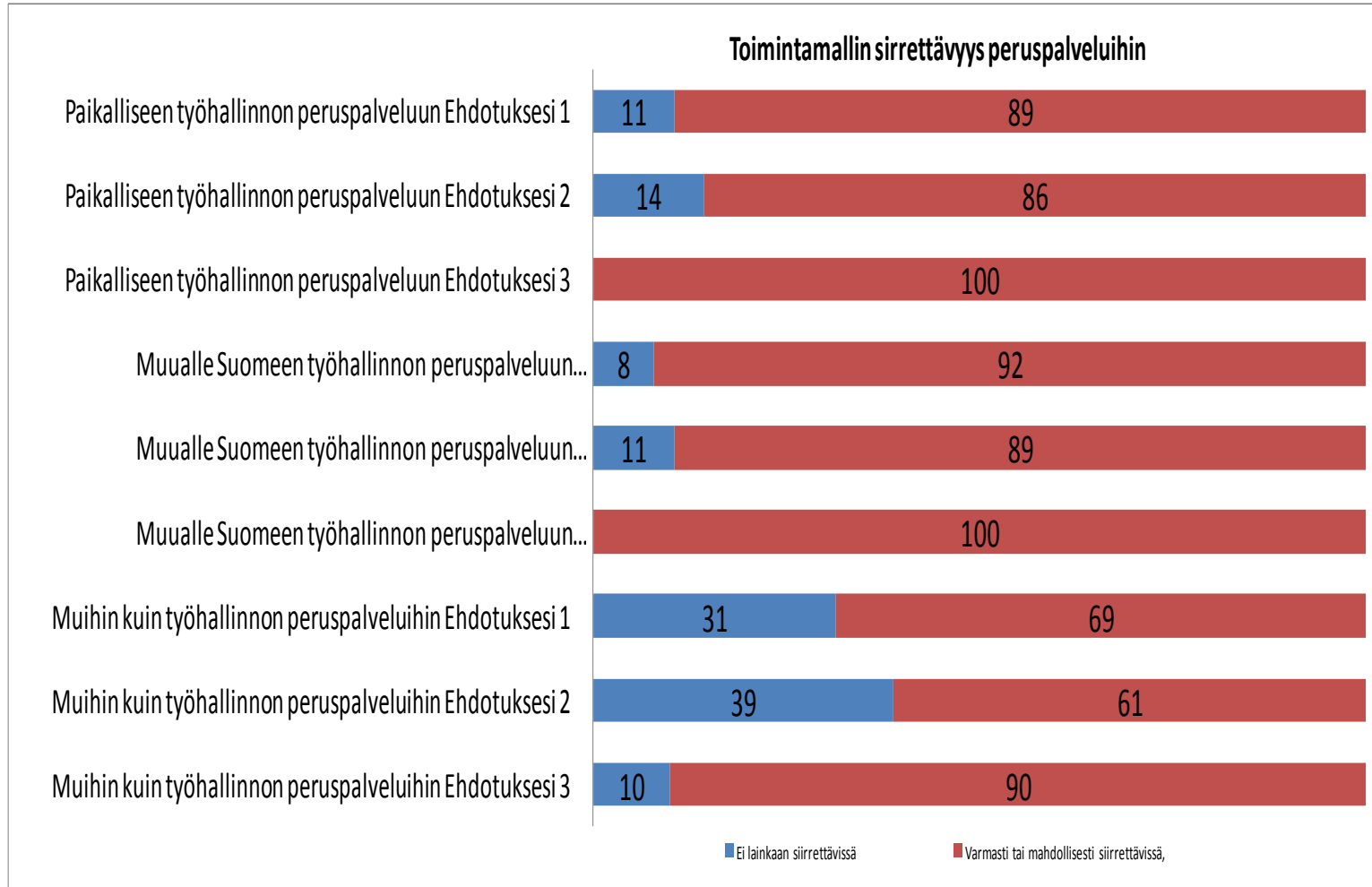
Välityömarkkinoiden koordinointi ja yhteistyö

- palveluita tuottavien työllistämisyksiköiden, oppilaitosten, kuntien ja hankkeiden väliset yhteistyöfoorumit tai nimetyt yhteyshenkilöt niin, että tieto eri toimijoiden palveluista kulkee työhallinnon ja palveluntuottajien välillä.
- ELY-keskusten rooli välityömarkkinoiden kehittämisessä ja yhteistyön sekä yhteisen koulutuksen ylläpitämisessä; yhteiset ja samoihin teemoihin liittyvät koulutustilaisuudet
- toimijakartat : välityömarkkinatoimijoiden palveluita kokoava työkalu, jonka avulla uudenkin virkailijan olisi helppo päästä kiinni alueen palveluntuottajien tarjoamiin mahdollisuuksiin.

1. Yhteistyö yli hallinnonrajojen (tiimit ja verkostot) asiakkaan 'löytämiseksi' ja oikeaan palveluun ohjaamiseksi.
2. Henkilökohtainen, riittävän pitkäkestoinen ja yksilöllinen tuki, joka jatkuu palveluiden erilaisissa nivelvaiheissa aina työllistymiseen saakka ja sen jälkeen (työhönvalmentaja, koulutusvalmentaja, kuntoutusvalmentaja).
3. Perusteellinen palvelutarpeiden ja tuen tarpeiden kartoitus joko yksilöohjauksessa tai ryhmämuotoisesti asiakkaan osallisuutta tukien ja palveluiden räätälöinti hyödyntäen kaikkia palveluita (työvoimapalvelut, sosiaalipalvelut, terveyspalvelut, koulutuspalvelut).
4. Orientoiva tai palveluihin ja mahdollisuuksiin tutustuttava jakso työpajalla, oppilaitoksessa ja/tai työpaikalla, jolloin asiakas pääsee todella näkemään, millaiseen suunnitelmaan ja toimintaan hänen odotetaan sitoutuvan.
5. Palveluprosessien suunnitelmallinen seuranta ja arviointi sekä arvioinnin kriteerit.

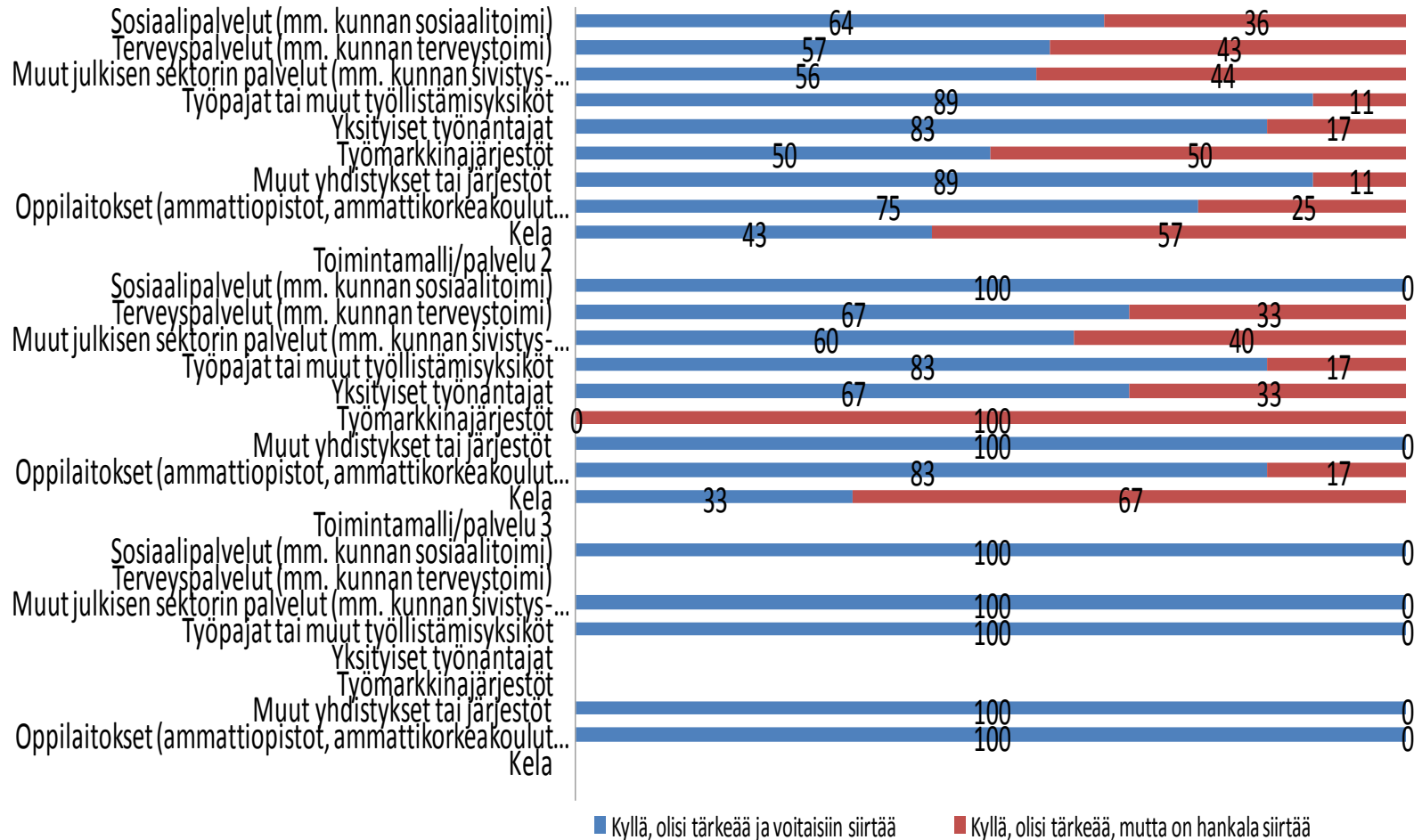

Arvio pilotoitujen palveluiden käyttökelpoisuudesta ja siirrettävyydestä

Arvio pilotoitujen palveluiden käyttökelpoisuudesta ja siirrettävyydestä

Toimintamallin siirrettävyys muihin peruspalveluihin hankkeiden näkökulmasta

Otteita TE-toimistoille ja TYPeille suunnatusta kyselystä:

”TE-toimistoissa tulee ymmärtää yhteistyön merkitys hanketoimijan näkökulmasta. Toisin sanoen hanketoimijat pitävät TE-toimistoa ensiarvoisen tärkeänä yhteistyökumppanina, kun taas TE-toimisto ei aina näe hanketoimijaa tai tämän asiaa niin tärkeänä.”

”Kaikki tietämäni hyvät, toimivat ja tulosta tuottavat käytännöt edellyttävät henkilökohtaista ohjausta ja ajan käyttämistä yhden yksilön asioiden selvittämiseen, asenteiden tarkistamiseen, päämäärän asetteluun ja polun luomiseen askel askeleelta kohti päämäärää. TE-hallinnon koko tavoite on taas anonyymit nettipalvelut mahdollisimman vähällä henkilöstöllä. Siksi ei maksa vaivaa paneutua hyviin käytäntöihin (joita tiedän olevan olemassa), koska mitään mahdollisuutta niiden omaksumiseen päivittäisessä työssä ei ole.”

Toimintamallien juurruttamiseen tarvitaan

- yhteistyötä ja sitoutumista
- resursseja
- osaamisen kehittämistä

Hanketoiminnan perusasiat kuntoon

- Jotta hanketyöstä olisi aidosti hyötyä peruspalveluille, TE-toimistot tulisi kytkeä tiivisti alusta lähtien hankkeiden suunnitteluun sekä kirjata konkreettisesti, miten ne osallistuvat kehittämistyöhön ja tulosten vakiinnuttamiseen.
- TE-toimistojen ja ELY-keskusten välille tulisi saada aikaan hankkeiden toteutusta ja tulosten levittämistä tukeva rakenne. Nämä rakenteet voisivat olla koordinaatiohankkeissa kokeillun mukaisia osaamisen kehittämistä ja ajankohtaisista asioista keskustelun käymistä mahdollistavia malleja.

Toimintamallien hyviksi havaitut elementit käytännöksi

- Toimintamalleissa tulee vahvasti esille niiden soveltamisen tarve paikallisiin olosuhteisiin sopiviksi.
- Yksilöllisesti räätälöidyt ja asiakkaan tarpeisiin nopeasti vastaavat toimintamallit vaativat uudenlaista työtettä ja panostusta asiakasohjaukseen.

Jatkoa toimintamallien hyviksi havaitut elementit käytännöksi

- Hyviksi havaituille toimintamalleille on yhteistä asiakasohjauksen ja tilannekartoituksen toimivuus, riittävästi tuettu osaamisen lisääntymistä ja työllistymistä tukeva toteutus sekä varmistetut siirtymät koulutukseen ja työelämään.
- Toimintamalleista ja palveluista tulisi muodostaa hankkeiden tavoitteina olevia palvelukokonaisuuksia. Aineiston mukaan TE-toimistossa on käytössä runsaasti palveluita, mutta niiden rakentaminen asiakkaiden etenemistä tukeviksi kokonaisuuksiksi puuttuu.
- Hyviksi havaituissa malleissa on ollut yhteisenä elementtinä myös se, että niissä on käytetty arvioinnin ja seurannan mittareita.